СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 136. Джерзи Ситі, Н. Дж., четвер, 13 червня 1935. — VOL. XLIII. No. 136. Jersey City, N. J., Thursday, June 13, 1935. THREE CENTS

РЕЧЕНЕЦЬ ВИМІНИ ГРАМОТ ЗІ СТАРОГО ДО НОВОГО РОДУ ОБЕЗПЕЧЕННЯ КІНЧИТЬСЯ 30 ЧЕРВНЯ 1935 РОКУ. ЯКЩО ВИ НЕ ЗМІНИЛИ ЩЕ СВОЄЇ ГРАМОТИ, ТО ПОСПІШІТЬСЯ, БО ЧАС УЖЕ КОРОТКИЙ. ПРИПИЛЬНУЙТЕ, ЩОБ ВАША ГРАМОТА НАСПІЛА ДО ГОЛОВНОЇ КАНЦЕЛЯРІЇ ДЛЯ ВИМІНИ НАЧАС!

КОНҐРЕСОВИЙ КОМІТЕТ ЗА ПРОЄКТ ВАҐНЕРА

ВАШИНҐТОН. — Робітничий комітет палати послів розглянув уже проєкт сенатора Ваґнера та предложив його зі своєю опінією повній палаті.

Комітет заявляється горячо за ухвалення проєкту, кажучи при тому, що без нього промисловому мирови в Америці грозить неминуча небезпека. Комітет каже, що проєкт сенатора Ваґнера має на цілі перевести в життя постанови про права робітників; мовляв, без цього закона права робітників не мають практичного значіння.

З заяви комітету видно, що між секретаркою праці, Перкинс, та Биделом, головою краєвої ради робітничих відносин, ішла довша суперечка за правний бік проєкту Ваґнера. В цій боротьбі комітет станув по стороні панни Перкинс, заявляючися за те, щоб набудуче рада робітничих відносин була зорґанізована як постійне тіло в департаменті праці.

БАНКИРІ ДІСТАЮТЬ ТРИ РОКИ НА СПЛАТУ ПОЗИЧОК.

ВАШИНҐТОН. — Конґресові палати приняли резолюцію, котра дає банкам, що належать до федеральної резервової системи, три роки для сплати особистих позичок, даних із власних інституцій.

На основі банкового закона такі позички банків власним урядникам були заборонені. Цей закон приказував стягнути такі позички до двох літ. Тепер конґрес продовжує цей реченець іще на три роки.

ЗНАЙШЛИ ВЕЛИКУ ЧАСТИНУ ВИКУПУ ВИКРАДАЧІВ ХЛОПЦЯ.

ТАКОМА (Вашинґтон). — Федеральний уряд хоче ставити викрадачів хлопця Джорджа Вейергойзера на розправу в Такомі. На основі так званого закона Линдберґа, що називається так тому, бо його ухвалено в конґресі під враженням викрадення дитини Линдберґа, федеральна прокураторія буде домагатися на виновників присуду смерти.

Гармон Вейлі та його жінка, що брали участь у викраденню дитини, вже показали урядови, де вони сховали гроші, котрі дістали як викуп за випущення дитини на волю, і там урядники знайшли 90,700 долярів. У цей спосіб з 200,000 долярів уже повернено 116,000 долярів. Недостаючі ще 84,000 долярів, кажуть арештовані, має їх спільник Мейген, за котрим тепер іде нагінка.

НОВІ БАНДИТСЬКІ НАПАДИ.

НЮ ЙОРК. — Два бандити напали на Макса Денберґа, 18-літнього урядовця одної фірми для виробу спідньої одежі, заставили його всісти до покликаної ними таксівки й там заграбили від нього 2,880 долярів, котрі він віз для своєї фірми. Потім його завезли до якоїсь пивниці й там його лишили. Денберґ добувся звідти щойно по годині.

Від Елая Сейбела, 30-літнього продавця одної годинникарської фірми, заграбили бандити, як він їхав підземною залізницею, куферок з годинниками вартости 750 долярів.

Два молоді бандити напали на дім Моріса Кана, фабриканта дитячої одежі в Брукляні, та зажадали від його жінки готівки й дорогоцінностей. Коли вона їх не віддавала, один з бандитів став вязати господиню і її кухарку. Тимчасом 5-літня дівчина Кана стала так голосно плакати, що бандити втекли, забравши тільки маловартісні предмети.

ЖІНКИ ЗА КОНТРОЛЮ УРОДИН.

ДІТРОЙТ. — На конвенції Ґенеральної Федерації Жіночих Клюбів ухвалено резолюцію, в котрій жінки домагаються, щоб законом дозволено пересилати почтою інформації про контролю уродин. За цю резолюцію голосували 493 делеґатки, проти всього 17.

Довгу дебату викликала на конвенції справа допомоги безробітним.

СВАРКА МІЖ СУСІДАМИ.

НЮ ЙОРК. — Филип Джуліяно, власник крамниці делікатесів у Бронксі, позичив два місяці тому 300 долярів від пекаря Фрікана, в котрого він брав хліб для своєї крамниці. Коли виплатив свій довг пекареви, він перестав від нього брати хліб. Якийсь час потім пекар прийшов до крамаря та просив його позичити йому 200 долярів. Коли цей відмовився, між ними прийшло до сварки, в часі котрої пекар загрозив крамареви, що відкриє проти його крамниці свою крамницю з такими самими товарами.

У вівторок зполудня пекар справді став оглядати одну порожну кімнату в домі, положенім проти крамниці Джуліяна. Це так розлютило Джуліяна, що він зчинив з пекарем бійку, підчас котрої виняв револьвер та стрілив до нього пять разів. Чотири кулі попали пекаря і він скоро помер. Поліція арештувала вбивника.

Як уже поліцаї держали його під арештом та перепитували на вулиці свідків, надійшов брат убитого та пробував напасти на Джуліяна.

ЗМОВА ПРОТИ КЕМАЛЯ ПАШІ.

Турецька преса подає сензаційні вістки про відкриття широко розгалуженої орґанізації змовників, яка змагала скинути Кемаля Пашу та його режім. Преса пише, що турецька поліція арештувала в останніх днях у Стамбулі та в багатьох інших місцевосвях кількадесять членів цієї орґанізації. Її провідником був 70-літній старець Саїді, фанатик-магометанин, який у завзятій аґітації проти Кемаля Паші послугувався виключно релігійними арґументами.

Саїді виголошував палкі промови, в яких закидав турецькому диктаторови нарушення магометанської віри, бо скасував свято в пятницю, заборонив носити церковні одяги духовникам, завів новомодні строї для мужчин і жінок. Не зважаючи на енерґійні заходи поліції, не вдалось дотепер арештувати Саїда, якого скривають його прихильники. Влада веде енерґійну акцію, щоб зліквідувати грізний рух, який прибрав уже великі розміри.

ГОРІВКА У ШКОЛАХ.

Страшні висліди дали досліди над алькоголізмом шкільної молоді в Польщі. Виявилося, що 30% дітей у нинішній Польщі пють постійно горівку. Діти часто приходять до школи пяні, або приносять із собою горівку.

САМОГОН І ПИЯТИКА.

Зубожіння селянства й припинення на Волині культурно-освітньої праці веде до виробу „самогону" й отроювання ним бідніших селян, а іноді й до інших злочинів. Біля села Більча затримано 9 осіб, що гнали самогон, в кольонії Очеретянка 2 особи, в Турії 1. — Іван Хових із Соколова на Поліссі посварився з пяним Андрієм Кулевичем. Кулевич ударив Ховича ножем у шию і той умер. — До гаєвого в Горі біля Рівного, Ковалевича, прибув злодійкуватий знайомий Гриць Троцюк і пиячили цілий день, аж обидва опинилися під столом. Прокинувшись, Ковалевич почув якийсь шум на горищі, вибіг до сіней і, побачивши, що хтось злазить по драбині, двічі вистрілив з револьвера. На підлогу впав гість Троцюк. Ковалевич перелякався й виволік трупа за свою межу. Жінка Ковалевича, вернувшись до хати й довідавшись про вбивство, зчинила крик, скликала сусідів і почала шукати небіжчика. Але від нього й сліду не залишилося. Вранці Ковалевич пішов на поліцію заявити про свій злочин і — побачив там небіжчика Троцюка, який зголосився повідомити про намагання вбити його. Недавно окружний суд у Рівному засудив його на 6 місяців вязниці.

СЕНЗАЦІЙНИЙ ВИСЛІД ЕЛЄКТРИЧНОГО ПРОЦЕСУ В ПЕРЕМИШЛІ.

Бувшому членови громадської ради міста Перемишля, асесорови й емеритованому директорови української ґімназії п. Романови Гамчикевичеви, поручив маґістрат перевести слідство в справі зловживань у міській електрівні. Радник Гамчикевич перевів слідство і зложив про це обширний звіт бурмістрови Кроґулецькому, який нічого в тій справі не зарядив. Тоді радник Гамчикевич помістив в однім місцевім часописі цілу низку статтей про зловживання, спроневірення великих сум, принимання хабарів і т. д., яких допускалися інж. Ясінський і начальник рахункового віддділу Кац. Оба вони внесли проти радника Гамчикевича до окружного суду скаргу за образу чести.

Справа тягнулася 10 місяців і врешті 10. травня ц. р. відбулася перед окружним суддею Цецерським розправа, на якій обвинувачів приватних заступав адв. д-р Пайпер. Обвинуваченого боронив емеритований окружний суддя Дмоховський, котрий у півторагодинній промові виказав, що обвинуваченому Гамчикевичеви удався доказ правди і вніс на його уневинення. Суддя Цецерський прихилився вповні до виводів оборони і проголосив присуд, яким уневиннив радника Гамчикевича від обвинувачення за образу чести, а обох обвинувачів приватних засудив на заплачення коштів процесу.

Повищий процес і його вислід викликали зрозумілу сензацію в широких кругах перемиського громадянства.

САМОГУБСТВО З РАДОСТИ.

З Вильна повідомляють про самогубну спробу учня російської ґімназії, Мик. Жилка, що положився біля почтового будинку на землю і тягаром власного тіла вбивав собі ніж у груди. Показалося, що він збожеволів з радости, одержавши від вуйка з Америки листа з повідомленням, що робить його спадкоємцем свого маєтку всумі 600,000 долярів. Є надія вдержати його при житті. Про подію повідомлено матір, що живе в Новгородку.

ВОШІ ВИМИРАЮТЬ.

Анґлійський дослідник комах Ляйнс стверджує, що воші вимирають. Їздив він по ріжних закутинах Европи та Азії, де ці животини досі жили громадами і розмножувались, і ствердив, що вигибають вони не наслідком щораз кращих ґигієнічних умовин, а наслідком якоїсь спеціяльної недуги, ще досі недослідженої. Навіть війна, що так сильно причинилась до їх розмноження, не змідцнила їх орґанізму.

ШІСТЬ РОКІВ БРАВ ПЛАТНЮ ЗАДУРНО.

Ціла Франція сміється з такого факту правдивого бюрократизму, який відкрили по докладній перевірці державного буджету. Перед кількома днями помер чоловік, який коштував французьку державу 10,000 франків річно і який навіть пальцем не кивнув. Цей пан бук колись міським радником, опісля старався за посаду доглядача париських акварій, де годували риби. Його приняли. З ріжними додатками дістав платню 10,000 фр. річно. Зараз же узяв відпустку, яку йому признали. Він подався додому, в мале провінціональне містечко. Після трох місяців знову дістав відпустку і знову не працював роками. Аж врешті приїхав до Парижа відвідати кревного і там помер. Шість років брав платню за ніколи не виконану працю.

КОЖНІЙ ВІНЧАЛЬНІЙ ПАРІ ЩЕПА.

Оріґінальний весільний дарунок придумала управа міста Бінде у Вестфалії. Бурмістр цього міста, д-р Мес, заявив на зборах місцевого господарського товариства, що кожна пара новоженців має дістати від міста весільний дарунок у виді овочевого деревця. На весілля місто висилатиме свого представника, що разом з побажаннями передасть цей оріґінальний дарунок. Таким чином місто причиниться до поширення добірних німецьких овочевих дерев.

ХОДИВ НА ПРОХІД У ҐАЗОВІЙ МАСЦІ.

Один співробітник „Дейлі Експрес" убрав ґазову маску і пішов у ній на прохід, щоби переконатись, чи звернуть на це увагу. Тільки десята частина осіб звернула на нього увагу і ті думали, що це реклями ґазової фірми. До речі, такої реклями вже нині не треба, бо ґазові маски в Лондоні дуже купований артикул.

ТРИ І ПІВ МІЛІЯРДОВА ПОЗИЧКА В СССР.

Дня 4. травня ц. р. центральний виконний комітет СССР оголосив декрет про нову внутрішню позичку. Позичка призначена на фінансування другої пятилітки. Висоту позички означив декрет на 3 і пів міліярда рублів. Половина позички опроцентована на 8 відсотків, друга половина без відсоткова є преміевою позичкою. Висота премій сягає до 185,422,000 рублів.

Всесоюзна рада професійних союзів СССР видала відозву до всіх робітників з покликом, щоб підписали позичку у висоті 3-тижневого заробітку. Колективним господарствам призначили позичку у висоті пересічного тритижневого доходу.

УКРАЇНЦІ Й ВИБОРИ НА ЗАКАРПАТТЮ

УЖГОРОД (Закарпаття). — Вибори до парляменту і краєвих соймів у Чехословаччині вже закінчені й вислід їх відомий. Українським представником із Закарпаття в парляменті в Празі буде Юлій Ревай, шкільний інспектор, член соціял-демократичної партії. Представником у краєвому представництві з вибору буде Федір Ревай, власник друкарні в Ужгороді, теж соціял-демократ. Крім цього в тому останньому представництві засідатимуть два робітники Українці з комуністичної листи: Іван Балеґа з Мукачева та Матій Руснак з Великого Бичкова. Найсильнішою партією на Закарпаттю є аґрарна партія, яка зібрала на всіх трох своїх листах, себто чехословацькій, українській та жидівській, 77,156 голосів. Окрема українська аґрарна листа дістала 11,704 голосів, що є пророчистим доказом зросту й сили національно-свідомої опозиції в аґрарній партії Закарпаття.

СОВЄТИ ПРО ЧЕХОСЛОВАЧЧИНУ НА ВИПАДОК НІМЕЦЬКОГО НАСТУПУ НА УКРАЇНУ.

МОСКВА. — На нарадах д-ра Едварда Бенеша, чехословацького міністра справ заграничних, зі Сталіном, Літвіновом і іншими провідними особистостями Совєтів обговорено напружену ситуацію в Европі, а зокрема евентуальний наступ Німеччини на Україну. Стверджено, що в такім випадку наступ ішов би через Польщу, а що Чехословаччина граничить у дуже довгій лінії з Німеччиною і Польщею, то тоді вона моглаб наступати на праве крило німецької армії, що пішлаб на Україну. А у випадку наступу Німеччини на Чехословаччину моглиб віддати Совєти Чехословаччині подібну прислугу, атакуючи ліве крило німецької армії.

ПРИЙШЛО ДО ЗГОДИ МІЖ НІМЕЧЧИНОЮ Й АНҐЛІЄЮ В СПРАВІ МОРСЬКОГО ЗБРОЄННЯ.

ЛОНДОН. — В Анґлії панує цілковите задоволення з переговорів з Німеччиною в справі зброєння на морі. Гітлєр дав згоду на те, що зброєння на морі не буде перевищати 35% британійської фльоти, та щодо цього Німеччина навіть не обстоює того, щоб зрівналася з Францією. Уступка Гітлєра полягає тепер у тому, що він згодився, щоб 35-процентову стопу пристосувати до кождої катеґорії кораблів. Він теж заявив, що інші держави можуть розбудовувати собі фльоти, але Німеччина задоволиться тим, чого тепер домагається.

ЯПОНІЯ ПОШИРЮЄ СВІЙ ВПЛИВ НА КИТАЙ.

ТОКІО. — В Китаю повстане так якби нова держава, що буде під впливом Японії. Держава та буде в приязних відносинах з Японією і Манчуком, а складатиметься з отсих найбагатших китайських провінцій: Гопей, Шансі, Шантунґ і Чагар. Тим чином Японія розвіє мрії китайських націоналістів, що змагали до соборности Китаю.

ПРОПОНУЮТЬ ПЛЄБІСЦИТ ДЛЯ АВСТРІЇ.

ВІДЕНЬ. — Німеччина в переговорах з Італією запропонувала, щоби в Австрії перевести плебісцит, у якому австрійський нарід дав би відповідь на три питання: чи є задоволений з теперішньої влади, чи бажав би мати конституційну монархію, а коли ні, то який саме уряд бажав би мати.

Ця вістка, як і взагалі факт, що Німеччина веде переговори з Італією, здивувала світ, бож іще недавно Італія старалася за всяку ціну не допустити Німеччини до якогось впливу в Австрії. Це нове німецько-італійське зближення є вислідом ворожого наставлення Анґлії до італійських воєнних намірів в Африці.

КНЯЗЬ ВАЛІЇ ЗАКЛИКАЄ ДО ЗГОДИ З НІМЕЧЧИНОЮ.

ЛОНДОН. — У своїй промові на конґресі анґлійських ветеранів князь Валії завізвав, щоб ці останні вислали свою делеґацію у відвідини до Німеччини. Ця делеґація причиниласяб чимало до заіснування кращих німецько-анґлійських відносин. Заки буде вислана властива делеґація ветеранів, рішено вислати негайно до Берліна теперішнього і бувшого голову ветеранів.

Цікавим є, що такий заклик приходить у пору, коли за німецьку приязнь старається також Мусоліні.

АНҐЛІЙСЬКІ ВІЙСЬКА НА ГРАНИЦІ ЕТІЮПІЇ.

РИМ. — Італійські часописи, цитуючи арабську пресу, доносять, що на границі Етіопії Анґлія сконцентрувала сто тисяч війська, яке є готове розпочати відповідну акцію, колиб Італія пробувала реалізувати проти Етіопії свої воєнні погрози.

УСУВАЮТЬ РІХАРДА ШТРАВСА.

БЕРЛІН. — Мабуть таки усунуть з місця президента Музичної Палати славного композитора і диреґента Ріхарда Штравса, що походить з родини славних музиків Штравсів. Станеться це тому, що Штравс підкладав музику під тексти, які виходили від жидівських авторів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НЕ СТАЛО СТИДУ В НАС!

Маємо перед собою видаваний у Парижі „Тризуб" з 19. травня б. р. Перша сторона в чорнім обрамуванню враз з повідомленням про панахиду в українській православній церкві по першім маршалі Польщі: Юзефі Пілсудськім.

На другій стороні „Наказ" Андрія Лівицького про те, що: „Року 1920 Маршал Пілсудський був начальним вождом союзної Україні армії Річипосполитої Польської, що допомогла армії українській звільнити Київ од червоної московської навали", та що „шляхетна допомога поневоленій Україні від Начальника Польської Держави повинна назавжди залишитися у вдячних спогадах українських патріотів". А далі властивий наказ: „Глибоко відчуваючи тяжку жалобу польського народу, закликаю все українське вояцтво віддати останню пошану великому патріотові і воякові".

Потім наступає передовиця, в якій Пілсудський являється як „одна з найхарактерніших і найсильніших постатей нашої доби". А смуток з приводу смерти Пілсудського „краще ніж хто" в світі можемо зрозуміти „ми, українські імігранти". Ще далі пишеться про „братерство зброї", про „благородний намір вожда Польщі допомогти визволенню України", а ще далі про те, що польський нарід втратив „національного героя", а Українці „прихильника незалежности України". А вже на самім останку не обійшлося ще й без цього „схиляємо низько чолом" перед домовиною — Пілсудського.

Отак поводяться ті, що вважають себе представниками „Уряду У. Н. Р." Про чолобитню в польській амбасаді й телеграми, висилані до Варшави, вже не згадуємо, бо на певні формальности можна бути вибачливим. Не вимагаємо навіть від тих, що стоять на жолді польського уряду, щоб повели себе так, як повів себе литовський генеральний консуль, коли відмовився взяти участь у поминальнім богослуженні за Пілсудського. Це вже булоб забагато вимагати від того — як сказав Шевченко — „варшавського сміття". Тому хочемо бути навіть вибачливими для тих, що сидять у Варшаві. Але від тих, що живуть за границею і там підшиваються не то під українське імя, але під історичне наше державницьке знамя „Тризуба" і присвоюють собі право маніфестувати перед світом українську державність, треба вимагати хоч крихітки стиду перед нацією й історією, хоч одробину відчуття, що в світі знають, що в тій хвилі, коли ховають польського революціонера Пілсудського, мучаться по польських тюрмах сотки українських революціонерів, запроторених у тюрми за влади Пілсудського. За щож нас тоді світ може мати? Чейже не за характерних! Підносимо це, бо мусимо, щоб надалі не було так, як Франко писав:

Що в інших ганьби знак —
Це ми приймаємо як хліб насущний!

ІТАЛІЯ І ФРАНЦУСЬКО-СОВЄТСЬКИЙ СОЮЗ

Гітлер виголосив нарешті довгождану промову на теми міжнародньої політики. Для нас, Українців, вона цікава перш за все підкресленням антисовєтського — більше того, антиросійського — наставлення німецької закордонної політики та заявою, що на західньому фронті Німеччина не має більше — після повороту Сарської области — ніяких територіяльних претенсій. У звязку з цим треба поставити також кілька реверансів у бік Польщі та недвозначно загрозливий тон у відношенню до Литви.

Нема сумніву, що для сучасної Німеччини питання Мемеля, особливо після невдалих вислідів виборчої боротьби в Данцігу, де націонал-соціялісти не змогли здобути потрібної для конституційної реформи (чи революції) більшости — є одно з більш активних питань, а Литва з нерозвязаним досі виленським питанням, що ставить її в непримирну позицію супроти Польщі та примушує шукати оперття в Совєтах, є одним з найнебезпечніших, з точки погляду мира і війни, пунктів в Европі.

Колиб ми хотіли визначити головну лінію, по якій має в найближчій будучині розвиватися ціла европейська міжнародня політика, то ця лінія знайшласяб у взаємовідношеннях між Німеччиною й Совєтами. Ще донедавна европейську політику визначало суперництво французько-німецьке, але останніми часами, в звязку з ліквідацією територіяльних терть між Францією й Німеччиною, вісь европейського політичного зацікавлення перейшла з Заходу на Схід Европи. На жаль, французькі політики, що в останнім десятилітті все виходили з засади „забезпечення", себто страху перед можливістю німецького реваншу, не оцінили як слід цього факту пересунення ваги німецької політики на схід Европи, і тому (страх дуже злий дорадник!) піддалися намовам совєтських дипльоматів, що твердили про „нерозривність миру" (себто, що війна на Сході неминучо викличе й війну на Заході), і пішли на завязання договору про взаємну допомогу з Совєтами. Правда, в останнім моменті французький міністер Лаваль зумів понаставляти в текст договору низку дрібних обмежень, що позбавляють самий договір значної частини його питомої ваги, та проте самий психольогічний факт французько-московської „приязні" залишився в силі і привів між іншим до іншого пакту: чесько-совєтського.

Треба визнати, що загальна громадська опінія в Франції віднеслася до нового „союзника" досить стримано, а частина, і то досить поважна, преси впрост ворожо. Причини такого відношення треба шукати не тільки в тому, що большевицький московський уряд, славний своїми кривавими „подвигами", не користується великими симпатіями серед французького громадянства, але також і в тому, що французьке громадянство дуже швидко зорієнтувалося, що цим новим союзом Франція фактично дуже мало придбала, а ризикує багато втратити. Правда, на внутрішньому фронті Сталін нібито дав французькому урядови повне задоволення і зганьбив ту антимілітаристичну пропаганду, що її провадили французькі комуністи, які мусіли би тепер всіма силами підтримувати воєнну міць буржуазно-плютократичної Франції, як союзниці комуністичної Москви. Але чи має ця заява Сталіна на адресу французьких комуністів яке дійсне значіння, в тому можна сильно сумніватися. Адже Сталін говорив як представник московського уряду, а французькі комуністи залежать, як той московський уряд нераз проголошував в своїй брехливій пресі, не від московського уряду, а від III-го Інтернаціоналу, що нібито від того московського уряду цілком залежний. Всі ми знаємо, що то все брехня, і що III Інтернаціонал є вірним слугою московського уряду, але на основі всіх отих попередніх заяв французькі комуністи матимуть повне право, і навіть обовязок, не зважати на слова представника московського уряду і провадити далі свою розкладову працю. Таким чином здобутки французького уряду на внутрішньому фронті є дуже сумнівної вартости. Але на зовнішньому вони вже й тепер починають відміняти-ся просто в утрати.

Володимир д'Ормесон, один з найкращих у Франції знавців міжнародньої політики, писав недавно в „Фігаро", що тоді, як наслідки конференції в Стрезі, що виявилися головно в зближенню трох великих держав, ціла міжнародня громадська опінія зустріла з виявами радости та задоволення, звістка про французько-совєтський договір викликала по всіх усюдах підозріння і ворожнечу. Світ є загрожений війною і хоче мира. Мир залежить головно від взаємного доброго порозуміння між собою великих держав. Франція, завязуючи договір приязни з Совєтами, виказала, що вона не хоче задовольнитися тим порозумінням і продовжує шукати інших гарантій своєї „безпечности".

Така французька політика спеціяльно в Італії зустріла перше приховане, а тепер щораз явніше осудження. Особливо тут треба відзначити статті проф. Кополі, члена Італійської Академії, що в двох незвичайно сильних статтях, видрукуваних у „Газета дель Пополо", звертає увагу цілого світу, а головно італійських політиків, на ті катастрофальні наслідки, що їх може викликати ця французько-совєтська приязнь.

Серед цих наслідків Кополя, що між іншим викладає міжнародню політику в римському університеті, визначає неминучий зріст московської політики в цілій Европі і — в звязку з цим — посилення панславізму. „Не для того ми — говорив кореспондентови паризького „Ле Тан" один з високих достойників італійської політики — вели війну проти Австрії, щоб знайти на її місці ще далеко сильнішу потугу".

І саме з огляду на все зростаючу загрозу посилення в Европі, і спеціяльно в близькій та важливій для Італії середній Европі та на Балканах, впливів цієї нової потуги, себто совєтської держави, Італія скористала з нагоди виголошення промови Гітлера, щоб висловити на адресу Німеччини свої відновлені симпатії.

Можна думати, що колиб Італія отримала від німецького уряду дійсні гарантії щодо Австрії, то фашистівська Італія знову могла би знайти з гітлерівською Німеччиною спільну мову, спеціяльно в справах близького Сходу. Думаю, що не зайвим буде навести тут цитат з французького офіціозу „Ле Тан", який так лише про це в числі з 24 травня:

„Римська преса виявляє своє повне задоволення з приводу промови Гітлера і супроводить її такими коментарями, що читач міг би думати, що він знаходиться в добі найкращих відносин між Італією й Німеччиною, коли австрійська проблема не ввійшла ще була в свою гостру фазу. Що найбільше вражає в цих коментарях, це не стільки аргументи, як тон. Відмінилося цілковито чуттєве наставлення. Італія, здається, є ворожа занадто великим втручанням Росії в европейську політику, і факт, що вона оплескує глибоко антимосковську промову Гітлера, має своє значіння".

Евген Онацький, Рим.

ПОЛІТИЧНЕ ВИХОВАННЯ В ЧЕРВОНІЙ АРМІЇ

Річник 1912 вже служить в московській армії. Зі всіх усюдів велитенської московської імперії пішла молодь на службу Москві, пішла молодь як робітнича, так і селянська. Служити мусять всі, бо так вимагають закони. Армія, як там кажуть, є масовий колектив інтернаціонального характеру і пролетарського складу. За те останнє особливо дбають теер у Совєтах, щоб надати армії більшої моральної сили, яка особливо тепер, як ніколи передтим, дуже потрібна.

Червона армія є в суті річи знаряддям у руках комуністичної армії і за всіми теоріями повинна виконати призначені їй, комуністичною партією завдання. Партія дбає за те, щоб в ряди армії втягнено лише дітей пролетаріяту. На це дуже уважано підчас побору, а і недавно переведена чистка в армії мала за ціль очистити армію з непролетарського елементу, який би міг в часі війни оказатись ненадійним. Що правда, та чистка відносилась лише до походження червоноармійців, бо в совість кождому трудно було заглянути, але й при цьому вичищено багато елементів з армії, які не були пролетарського походження. Чистки одначе замало, щоб то осягнути, бо саме пролетарське походження ще не означує, що дана людина є пролетарем зглядно комуністом. Тому в червоній армії відбувається ще реґулярна політична наука вояцтва.

В першому році служби їй присвячується денно 4, 5 годин, а в другому вже лише 3 години, коли тимчасом на військові врави призначено 5.5 годин. З такого розподілу вишколу виходить ясно, яку велику вагу прикладають Москалі вихованню в армії. Також в інших арміях присвячується в армії багато часу на те, щоб вивчити вояка реґуляміну службової повинности, щоб він не був сліпим знаряддям, а свідомим вояком. Але на те зуживається багато менше часу. Що Москалі зуживають на ту справу так багато часу, дається пояснити тим, що вони хотять приготовити армію не лише для боротьби з ворогом зовнішнім, а і з внутрішнім. А це не легка справа, бо в тому випадку вояк мусить боротись зі своїми батьками і братами. Така боротьба в московських умовинах не можлива без відвідної підготовки вояків.

При тому Москалі мають ще й інші цілі. Комуністична наука в армії має зробити з вояків будучу основу комуністичного ладу поза армією та витворити добрих комуністичних пропаґаторів серед цивільного населення. Для політичної науки створено в армії спеціяльний політичний апарат, що встряває навіть в самі дрібниці повседневного життя. Кожда військова округа має свою політичну управу, а кожда дивізія, корпус чи бриґада—політичні відділи. Тим управам підлягає ввесь учительський склад в армії і вони орґанізують систему навчання. Тим управам підлягають також і вищі командири армії, коли вони не закінчили комуністичної воєнної академії. Ті, що її закінчили, командують також і політичними відділами. Найвищою школою для вишколу командирів є так звана „толмачевська воєнно-політична академія" в Ленінграді, що тепер існує вже 16-тий рік. Всі командири, що не перейшли цієї академії, зобовязані давати всі накази для армії, які не мають чисто військового характеру, до контролі спеціяльним комуністичним комісарам, які їх підписують. Такий стан доводив часто до непорозумінь в армії, бож це було подвійне командування і тому на нього тепер не дуже зважають. Саму науку ведуть учителі або так звані політруки в армії і вона полягає в чистій пропаґанді комунізму. При ній висвітлюється воякам і заграничні обставини, розуміється з марксистського боку і в перекрученому вигляді.

Тому, що взагалі стан освіти в червоній армії є дуже низький, таким політрукам доводиться нераз дуже тяжко справлятися з завданням, головно, коли він не вміє відповідно підійти під рівень вояка і його зацікавити справою. Тоді як вояк вивчує все напамять, щоб задоволити начальство, а користи з цього нема жадної. Так є в більшости в армії, про що пише навіть московсько-військова преса.

На випадок війни предбачено, що перед важнішими боями політичні комісарі будуть поучати вояків з політичного боку, чому треба вести той бій. Це буде мати в деяких випадках досить велике значіння. До таких політруків належить також пропаґанда серед ворожих частин на фронті, як також підбір участку до наступу, цебто там, де стоять ненадійні ворожі частини.

Які наслідки буде мати таке виховання, нині трудно сказати. Це покажеться у війні. Ціллю є одначе зробити з вояка знаряддя в руках комуністичної партії та заставити його з переконання боротися з внутрішним ворогом, якого й досі Москалі не позбулися з краю. Сама мобілізація багато в тому змінить, бо в армію прийде селянство, яке не дуже то охоче підчиняється комунізмови. А тоді хто зна, чи і самі комісарі поможуть, чи може вони погинуть від перших куль вояків.

(УП, Реваль).

Коломан Міксат.

БАЗІКАЛО

— Прошу!

Двері відчинилися поволеньки зі скрипотом і в кімнату всунулася права рука Михайла Тарпотяна, а потім без труду решта тіла.

— Ех, така клямка, чіпається чоловікови за полу, а то раз... Добрийдень бажаю панови. Щастя, що я пана застав дома, бо я прийшов задля того й не чого іншого. Наші мама сказали: „Піди до фіскалюша та занеси йому це письма. Якби я не була хора, я сама залагодилаб це".

— Бо то наші мама перестудилися. Я зараз казав їм: чому на таку студінь не вдягнете кожуха. Такої осени не тямлять і найстарші люди. Кажуть, що якась планета відрізала соняшне тепло, наче світляними ножицями. Воно так і буде, а то буде клопіт. Бараболі ще в полі, кукурудза гниє на пні, виноград мусимо зривати в кожусі, прошу ласки пана.

— Та що то я хотів сказати? Ага, чому мама не надягли кожуха. Бо я ще не купив, а старий кожух, що вона його досі носила, вкрали їй з воза на ярмарку.

— Може ви чули про це? Ба, краще й чути щось такого. За фірмана був тоді в мене Йосиф Мучар, хай Бог скарає того, в кого він тепер служить. Він зрештою добрий чоловік, та не вміє пити; одна-дві чарки то не багато, а він — ледви проковтнув їх — зараз зміниться його вдача. Бо то люди не рівні собі, прошу ласки пана. Коли він, як кажу, випив одну-дві чарки, то вже його розум пішов у дубину й він нероба сидить на возі, а кожух позволить украсти собі. Чи ви, пане, бачили щось такого? А виж також не нинішні. Вашого небіжчика тата я також знав. Ах, який то був гарний чоловік! Як ваші тато жили, моя голова була ще гладка. Тепер я маю загоїну тут над лівим вухом.

— Саме прийшло до змови, як ми вибирали начальника судової округи. Вибрали іншого. Бо пан шукають лише справедливости, а той роздавав людям добру матерію. Вірте мені, відколи небіжчик розпрощався з цим світом, ніхто не має охоти займатися справами комітату.

— І тепер іще не знаю, чи вдасться мені знайти справедливість, якої шукаю.

— Та я не віддав письма, так, так. У котру то кишеню встромив я його? Ге, ге, де це ти кляте заділося? Далебі, ще трохи і я не знайду моеї голови, а щойно тамтого тижня ставив мені цирулик девять пявок. Я, що правда, не можу сказати, щоби мнеі щось бракувало, та вірте мені, пане, здоровля найважніша річ, хоч пан дуже добре виглядають. Та пані, як якось тут переходили, виглядали мені трохи худіші, як звичайно.

— Шкода, що наші мама не могли прийти; вони розповілиб вам про нашу сочисту лободу; такоб ніде вже нема, навіть дріб її радо їсть, та косити її не оплатиться, бо, даруйте за слово, худоба її не любить. Тому я і панови не раджу її, та дівкам вона смакує, а ще як наші мама зварять.

— Та направду, вже тиждень вони не дивляться до горшків; недуга й нещастя геть звалили її з ніг. А сто пятьдесять ринських то й у наших часах не жарти.

— Про які то стопятьдесять ринських говорю я? Абож то я не згадував вам? Ага, вони в кожусі, в украденому кожусі. Там був квіток від Андрія Гекентія. А той, що вкрав кожух, украв разом із ним і те письмо. То-то дома було плачу, бо як Гекентієви тепер не схочеться, то він не віддасть тих сто пятьдесять ринських.

— Щож нам тепер почати, що робити? Ми повідомили про це гайдука, та він також не може знати всіх людей, що вештаються довкола возів. То ми нарадилися з розумними людьми. Іштван Чутораш, той грубий червононосий, що то жиє біля Івана Керештеля, дав нам нову надію, а він дуже мудрий чоловік.

— Коли Геркентії винні вам сто пятьдесять ринських, сказав він, то воно мусить бути записано в табулі в комітаті.

— Тому ми, наша мама тай я, пішли зараз до комітату тай спитали урядника, чи не був би такий добрий та подивився до табулі за нашими сто пятьдесять ринськими. Він подивився та сказав, що там нічого не записано.

— Та нашій мамі це не сподобалося й вони кажуть: „Ах, прошу вас, ласкавий пане, подивіться, може таки записано".

Він хвилинку перевертав картками, потім сказав: „Тут записано дві тисячі ринських. Як ви називаєтеся, щоби я знав, чи то ті".

— Між такими великими грішми мусіли бути чейже й наші.

— Ми Топортяна Михайла, прошу пана.

— Він шукав і шукав, та наші гроші не були там вписані. Чи вам коли, пане, притрапився такий клопіт? А тут нам грошей треба, хоч гинь. Кобила наша жеребна, тай так тепер, як зачинається осіння робота, годі її буде взяти до роботи. Я вже й підшукав собі в забірських Словаків гарного коня, та не маю грошей. Ми хотілиб ті гроші якнайскорше випроцесувати, та як? Суд може повірити або й ні, як ми не маємо квітка.

— Е, сказали наші мама, в половину вони скорше повірять, ніж у все.

— Щоби бодай половину признали, ми сказали, щоби громада Кеки, де нам украли кожух, аби громада виставила на письмі. Бо в кожусі був контракт, то така правда, як те, що ласкавий пан бачать мене перед собою. Я моїми власними руками встромив був його в передню кишеню.

— Тому наші мама сказали: „Понеси-но скоро письмо до пана фискалюша, з яким ти добре знаєшся, щоби він поміг нам назад дістати гроші. Ми посвідчимо, що ми мали кожух, а ви посвідчите, що письмо було там. Та я передовсім мушу знайти те письмо. — Гей, в котруж це кишеню я встромив його? Ага, вже знаю! Моя донька Софійка нині рано заміняла мою блюзку, а я мав письмо в іншій блюзці. Ах, ах, Софійко, якого то клопоту наробила ти мені! Та нічого, я прошу пана, принесу письмо на другий тиждень.

Справа Українського Дому в Празі є справою загальнонаціональною. Ніхто з Українців не сміє стояти осторонь у ролі байдужого обсерватора. Всі до чинної участи! Хай діти подивляться на роботу батьків!

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Українець, Мілвокі, Віс. Віримо у Ваші добрі наміри. Але вірш не надається до поміщення, бо не відповідає тим вимогам, які треба ставити до поезії. Це є одинока причина, що не поміщено його давніше. Задля цього не можемо і тепер друкувати.

В. П., Тромбаверсвіл, Па. — Та деж робити У. Щ. В. і їх дописувачеви таку честь, щоб їм аж віршем відповідати! Шкода Вашого труду і місця в часописі.

ОСНОВИ УКРАЇНСЬКОГО ПИТАННЯ

(ВУНІ) Під таким наголовком виголосив у пятницю, дня 3. травня 1935, в одній із саль берлінського університету професор **Мірчук,** директор „Українського Наукового Інституту" в Берліні, реферат, який стягнув коло сотні слухачів, між ними представників німецького наукового й офіціяльного світу. Короткий зміст цього реферату подаємо отсим до відома наших читачів.

Український нарід є майже виключно селянським народом. Втративши внаслідок історичних подій шляхту й міщанство, зуміло українське селянство не лише затримати свій національний характер, але й значно збільшити територію України, розвинувши тиху, але ґрунтовну кольонізацію просторів півдня, південного сходу, Сибіру, Зеленого Клину й Канади. Звідсіля витворився незвичайно міцний звязок людини з землею, що її утримує й відживляє, звязок, який виразно проявляється в цілій дотеперішній українській духовній творчости. Зокрема український ґеній, втілення ідеалів українського народу, Тарас Шевченко, був звязаний зі землею навіть фізично, поки його не викупили його приятелі. Духово відділитися від матері землі було йому взагалі неможливо; таке відношення значило би для нього смерть. Його оспівування природніх чарів України, туга за батьківщиною на вигнанні не були романтичною позою, але глибоким душевним переживанням. І символічно залишився він в уязі майбутніх поколінь у народнього крою кожусі та смушковій шапці. „В своїй поезії" — казав Костомарів — „Шевченко був нарід сам". І найгеніяльніший поет західньої України, Франко, також признавався до свого селянства словами: „Я є мужик; прольоґ, не епільоґ". Постать українського фільософа Сковороди буде нам зовсім незрозумілою, коли її відділимо від органічного звязку з тодішніми умовинами життя, тодішніми широкими верствами населення, що черпали свої життєві соки з українського чорнозему. Тесаме можна сказати і про обновника української літератури Котляревського. Останніми часами цей звязок із землею дочекався свого теоретичного обґрунтування в „Листах до Братів-Хліборобів" Липинського, котрий на цьому перводжерелі українського світогляду будує систему своєї держави, в якій головним носієм влади є хліборобський стан. Фільософ Юркевич, що в середині минулого віку розвинув у Києві таку багато обіцяючу діяльність, переселившися до Москви, втратив під ногами ґрунт і швидко замовк, є арґументом противенства. Справжню „фільософію землі" дає нам Стефаник у свойому оповіданні „Вона — земля".

З цього звязку з землею зроджується в Українця глибоке відчуття краси природи й естетичне відчування взагалі. Красу форми, гармонію барв, оріґінальність мотивів прагне Українець затримати й у свойому повсякденному житті в річах, що його оточують. Чи то будується церква, чи то вирощується садок довкола хати, чи вишивається хустина, чи витісується ослін — завше естетичні, а не практичні мотиви грають першу ролю.

В основі українського світогляду лежать виразні риси ідеалізму, що вповні опановує його думання і чини. Але це ідеалістичне наставлення не являється наслідком переробленя категоріями розсудку, здобутого змисловими враженнями матеріялу, але створенням своєї власної „правди", сконструованої з індивідуальних представлень, сильно пересяклих моментами фантазії. Прикладів до цього подає нам багато наша історія: Костомарів, подаючи у своїх „Книгах Битія" схему посланництва українського народу, цілком відривається від усякого звязку з реальним співвідношенням сил, так, що дороги до здійснення його пляну в реальнім житті навряд чи могли бути знайдені. Розуміється, нарід не мусить бути орієнтований виключно на конкретні, земні завдання дня, але при всякім змаганні до вищих цілей початковий вихідний пункт мусить знаходитися в житті, що нас оточує. Франко, не зважаючи на своє гірке життя, до кінця зберігає ідеалістичну віру в добру від природи людину; всі змальовані ним у його повістях характери задержують десь у глибині добре ядро, яке не виключає евентуальної можливости поліпшення людини. Тенденція до ідеалізації проявляється в Українця вповні в його відносинах до жінки, що назагал займає в українськім громадянстві упривілейоване становище. Українська література повна таких ідеалізованих жіночих типів, що навіть їх хиби служать лише до підкреслення принад їх вдачі. Реальне тут майже зовсім зникає за виплодом фантазії. Геройки, як Маруся Богуславка, до нудоти добрі та вірні Наталки-Полтавки, нещасливі жертви вроді Катерини Шевченка, або Маруся з опери „Ой не ходи Грицю", врешті Одарка із „Запорожця за Дунаєм" лишаються досі головними дієвими особами пес, що не сходять на Україні з репертуару, хоч вони вже давно перестарілись. Демонічно-злої жінки українська література не знає.

Західня фільософія віддавна спиралась на особисте „я", на індивідуальну свідомість, і в цьому змислі, себто у наданню свому „я" значіння основи при всякій дальшій фільософічній спекуляції. Українці, виразно у протилежности до Москалів, орієнтовані на захід. Ціле духове життя, фільософічне думання, поняття моралі, творення правових норм, а зокрема практична діяльність — усе виходить із широкого зрозуміння ролі особистости, якої обмеження навіть для добра загалу відчувається дуже болючо. З такого індивідуального наставлення випливає поняття „Громади" в Українців як сукупности одиниць, що в даний мент мають добру волю до співпраці, але кожен зберігає за собою особисту свободу, кинути її кожної хвилини. Запорозька Січ теж була виявом такої оранізації вільних одиниць, що настільки визнавали свої обоязки супроти цілости, наскільки цього на думку кожної окремої одиниці вимагало добро загалу. В нашій історії було досить прикладів, коли гіпертрофічний індивідуалізм стояв на перешкоді витворенню традиції як державнотворчого чинника. Протилежним являється російська орґанізація общин — „мір", — у якій кожна окрема індивідуальність розпливається без сліду. Через те колєктивізація в совєтській Московщині пройшла цілком безболізно, в той час, як для Українця його боротьба за приватну свою власність була боротьбою на життя і на смерть.

Коли хочемо правильно зрозуміти український світогляд, то мусимо звернути увагу на одну рису, яка в психічному життю кожної одиниці зараз-же впадає в очі. Це сильна перевага моменту емоціонального над раціональним. Не розум, так характеристичний для цілого західньо-европейського думання й фільософії, а почуття, що наростає з темних глибин душі, є провідним мотивом цілої духової чинности. Ця властивість характеристична для всіх Славян, яких пристрасність звичайно в широкій амплітуді пролітає полярні протилежности. Славяни можуть після безмежного одушевлення впасти в глибоку безнадію й апатію. Вони здатні на найглибшу любов, що без ніяких раціонально-зрозумілих причин може обернутися у найпристраснішу ненависть. Однак чуттєво цей феномен дається легко пояснити.

В житті Українця велику ролю грає любов, однак вона має у нього менше еротичного забарвлення, ніж у інших Славян. Зокрема любов матері до дитини дочекалася в українській культурі (літературі, мистецтві, музиці) незвичайно рідкого звеличання.

Заслугує на увагу факт, що поміж нечисленними заступниками української фільософії XIX. століття один із найвизначніших, Юркевич, якраз створив систему фільософії серця, що виповіла війну усім модним тоді течіям матеріялізму та механічного раціоналізму. Юркевич приходить до переконання, що розсудок не всилі збагнути правдиву суть буття. Взагалі українські фільософи ставляться дуже кептично до границь людського пізнання. Якісь глибші вищі функції людського духа, репрезентовані людським серцем, признавали вже Гоголь і Сковорода, а давніше ще й, наприклад Кирило Транквіліон-Ставровецький. Що ця фільософія серця у Юркевича була саме тим питомо-українським у його думанні, свідчить навіть його російський учень, пізніше відомий Владімір Соловйов.

Цим всім, очевидно, зовсім не твердиться, що Українці недоцінюють вагу раціонального мислення. Навпаки, визначні заступники українського духа, як Драгоманів, Леся Українка, Іван Франко, признаються до раціоналізму, але ця данина часу не виключає того, що при ближчому досліді у кожного з них можна знайти в глибині душі почуття, як рішаючий хоч і не признаний хактор.

Славянське, а зокрема українське, мислення являється в багатьох пунктах протилежним до думання німецького, як його характеризує Менцер. Безсистемність замісць мертвої часами систематичности, але ґеніяльна інтуїція, що за допомогою почуття будує свої конструкції. Брак ґрунтовности, вглиблювання в обмеженій вузькій сфері діяльности — натомісць широка сфера духових інтересів і звязана з цим поверховість; ніякого розумового трактування проблеми в теорії й практиці, але чуттєве схоплення дійсности, безпосередність рішень під впливом афекту й нарешті перемішання моментів теоретичних і практичних. Через домінацію почуття також і воля, хотіння не виявляє особливої твердости, витревалости і пляновости, лише хитається між періодами повної пасивности і надлюдської діяльности.

Перевага почуття обумовлює ще одну характеристичну рису Українців—глибоку релігійність. Причім Українцеви ніколи не залежить на зовнішній формі, лише знов таки в різькій протилежности до Москвинів на внутрішній суті віри. Через те українське минуле й українське сучасне зовсім не знають релігійних війн і усобиць. Полєміка XVI—XVII віків була більше справою боротьби поступових духових течій заходу з консерватизмом сходу. Далекойдуча релігійна толєранція являється характеристичною рисою Українця.

Повищі висновки мають бути скромним причинком до проблєми незвичайно актуальної та дуже важної для майбутнього української нації, до проблєми самопізнання, яку і античний і український Сократ поставили в осередку фільософічного мислення.

В СПРАВІ КВЕСТІОНАРІВ ДЛЯ ПРОПАМЯТНОЇ КНИГИ У. Н. СОЮЗА

Минає вже три місяці, як розіслано відділам У. Н. Союза „Квестіонар" з проханням негайно його виповнити і звернути редакції „Свободи" для Пропамятної Книги. Є ще багато відділів, які не виповнили досі цього обовязку. Це такі відділи:

3, 12, 14, 15, 17, 21, 22, 26, 27, 31, 34, 41, 43, 68, 74, 76, 78, 80, 82, 83, 110, 111, 115, 118, 119, 126, 129, 150, 153, 154, 158, 159, 162, 165, 176, 180, 186, 187 189, 197, 205, 208, 212, 214, 216, 222, 228, 233, 249, 252, 257, 260, 261, 263, 273, 278, 279, 312, 314, 315, 322, 328, 333, 342, 354, 360, 361, 366, 368, 372, 378, 386.

Звертаємо на цю обставину увагу урядників згаданих вище відділів, як і членства. Та підкреслюємо, що те занедбання спричинює проволоку в праці над Ювилейною Книгою. Коротка історія кождого відділу повинна і мусить бути в Пропамятній Книзі. Справа це проста і кождому зрозуміла. Чомуж зволікати з нею?

М. Костішин.

ГЕЙ, ГЕЙ, ВОЛИ!

(Ренеґатам).

Гей, гей, воли! Оріть землицю
Пусту, заpослу облогом:
Чужі засіють там пшеницю,
А вас — хай крешуть батогом!
Оріть! оріть! Лани широкі!
Щоб там бадилля не росло,
Оріть! Бо там із крови море
За край, за нарід потекло.
Оріть! Хай ярма тиснуть шиї!
Батіг над вами — це святе.
Хай орють вами лиш чужії,
Бо волі ви не цінитє.
Оріть! оріть! Рівнайте доли!
Зітріть стрілецькі кургани!
Оріть! Стогніть в чужій неволі,
Бо в ярма ви пішли сами.
Сріть! Вноpюйте ці кости,
Що вас привели до життя.
Оріть байдужно чи у злости,
Бо в вас нема любови, чуття.
Оріть! Нехай ріля сіріє,
Буде готова під засів.
Оріть! Хай злоба не шаліє,
Тим заспокійте лютий гнів.
. . . .
Сіріють мраки ген у полі,
Лиш гомін здіймесь деколи,
Як трісне десь батіг в неволі,
Тай крик жорстокий: Гей, воли!
Гей, гей, воли! Оріть землицю
Пусту, заpослу облогом.
Чужі зберуть буйну пшеницю,
А вас — хай крешуть батогом!

— Бачите, — сказав вахмайстер Кольда — по ваших очах пізнати, що з вами щось не все в порядку. Я на вашому місці виявив би всю правду.

На лиці Редля виступили каплі поту. Кольда підійшов до печі й пообертав гриби, що сушилися на лавці. За хвилину заговорив далі:

ЯРМАРОК У ТРЕБІНІ

Англійський подорожник Смитборн відвідав Югославію та видав друком враження з подорожі. Подаємо в перекладі один його образок: Ярмарок у Требіні (в Дальматії).

Ми впали в камяну пустиню, попереростану подекуди кущами ялівцю та перцю. Пустиня така дика, така замкнена в собі, що навіть руїни укріплень і рідкі оселі здаються радше скельною іграшкою, ніж твором людських рук. Дорога вється узбічами, перетинається із залізничим шляхом, а за кожним заломом виринає новий ланцюг блідорожевих гір.

Новий закрут дороги — долина зникає, довкола лише неврожайні узбіча й скельні вистроми, по яких Бог знає чого шукають стада кіз і овець, яких пильнують кострубаті й обдерті пастушки. Замітний образ недостатку: нема собак. Забагато зїв би цей сторож нужденного маєтку в країні, де люди пють, щоправда, вино, яке родиться на долах, одначе живуть у великій нужді.

Смагляві дітиська чигають на порогах хат, побудованих із вапняка, покритих сірим черепом (лупком) і витають проїжджаючі авта окликом „Цвай Дінар!" (Два динари), бо знають, що більшість подорожних це Німці.

Нині субота, торговий день у найближчому місті Требіні. Минаємо щораз частіше жінок, що ведуть за собою осла або маленького гірського коника. Коники навантажені вязками ріща. Це крім каміня одинокий сирівець цих нагих гір.

Небаром показується і містечко. Домики і хатки туляться довкола розвалених укріплень. Із тих укріплень стріляли на війні австрійські гармати в італійську фльоту. Розповідає нам про це провідник у фезі, магомеданець, що заганяє до мечету гурток туристів, наче стадо овець, які буде стригти. Він теж пильно вважав, щоб ніякий мужчина не переступив порога „турецького дому", який, самособою, уладжений на показ.

У малій, охайній кімнатці з залізною невеличкою печю, на низькій софці, застеленій килимом, сидить із підібганими ногами жінка в ясному чарчафі й шараварах, без заслони та стібає хусточку до носа. Риси лиця правильні, спокійні. В сусідній кімнаті, уладженій як вистава килимів, молода дівчина, не така гарна як її мати, намовляє туристів, щоб купували гаптовані дрібниці.

Магомеданок стрічаєте багато в Требіні. Всі мають на собі чарчафи цинамонової барви, з поганою чорною заслоною на лиці. Заслона ця з такої густої крепи, що тяжко здогадатися, яке під нею лице.

Требіня має теж циганський горбок. Це людське муравлище, маленькі ліпянки, що подобають на кузні, варстати, леговища. Мужчини кують коні завбільшки великих псів, діти просять милостині, а стрункі дівчата в шараварах, одначе без заслон, лиця вимальовані, наче майоліка, стають мовчки та віднехочу даються фотографувати туристам.

З усього цього найцікавіший мабуть таки ярмарок, що відбувається без надмірної сутолоки, а завдяки барвній народній ноші виглядає мальовничо. Продаж відбувається на площі в тіні плятанів. Посеред площі на підвищенні біля криниці в тісному колі стоять жінки, лицями звернені назовні кола. Перед кожною жінкою в куряві на землі тріпочеться курка із звязаними ногами. Трохи подальше кілька господарів гуторять над мішком бараболь, якась бабуся розложила на споловілій шматині кільканацять недостиглих помідорів. Перекупки захвалюють на страґанах нужденні овочі, хлопчина коло столика з забавками завзято дує в сопілку, приємним димом заносить від печених каштанів, яких цілу пригорщу можна дістати за динара.

Хто досить находився по площі, може сісти при столику під деревами й наливали собі до порцелянової філіжанки (завбільшки доброго наперстка) сербської кави, звареної в мосяжному котелку на густу й запашну смолу й дивитися на місцеві красуні, що туди проходжуються, і їх одяги.

Ця дефіляда має товариськоматримоніяльну ціль. Це ярмарок на дівчат, які спокійно дають себе оглядати здалека багатим леґіням у багато гаптованих куртяках і сердаках.

Незалежно від того показу, в якому продаж дрібних продуктів відграє лише ролю претексту, поважніше купно або продаж відбувається на торговиці, де продають худобу. Це великий майдан, повний худоби, людей та сонця.

Надходить полудне, на яке чекають усі туристи з льорнетами й фотоґрафічними апаратами. Це хвилина, коли ворота мечету відчиняться, а з мінарету озветься захриплий голос муезина, що взиває вірних до молитви.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Рочестер, Н. Й. — В дописі про концерт І. Франка має бути, що про науку Франка говорив гром. Іван Головка.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

СИРАКЮЗ, Н. Й.

Протестаційне протибольшевицьке віче.

На заклик Екзекутиви Союза Укр. Амер. Демократ. Клюбів стейту Ню Йорк відбулося в нашій громаді в неділю, 14-го квітня, протестаційне віче проти виголоджування червоним режімом України. Віче відбулося заходом Укр. Амер. Горож. Клюбу.

Вечером того дня зійшлося до Українського Народного Дому поважне число громадян, щоб запротестувати проти нелюдських большевицьких знущань. Віче відкрив голова Горож. Клюбу, Л. Кіт. Пояснивши ціль віча, він покликав на предсідника віча о. М. Кузева, який зчерги покликав на першого бесідника п. М. Пізнака, адвоката з Ню Йорку й голову Союзу Укр. Амер. Горож. Клюбів стейту Ню Йорку.

П. Пізнак на початку своєї промови згадав про це, як наші вороги використовували нас і нищили наші здобутки на протязі цілих століть аж до теперішньої хвилі, та сказав, що щоби положити цьому вже раз кінець, український нарід мусить станути одним фронтом до боротьби з ворогами. Зокрема молода українська генерація мусить стати свідомою своїх завдань супроти рідного народу та сповнити своє завдання. Лише вперта й послідовна праця та сильна, завзята боротьба цілого українського народу зможе зломити ворожий наступ на нас. Ми маємо повне право бути панами на своїй рідній землі, а щоб зажити вільним і повним життям, на це треба праці, посвяти, труду, енергії й залізної видержливости. Бо хоч ми, Українці, й протестуємо проти ворожих знущань перед культурним світом та стараємося зрушити його гуманні почування страшними образами теперішньої зруйнованої України, одначе мусимо памятати завсіди на це, що ніхто нам України не визволить, лише ми самі власними силами.

П. Пізнак сказав, що Українці в Америці, щоб сповнити як слід свою працю супроти батьківщини, повинні організуватися в горожанські американські клюби, бо тоді вони будуть представляти відповідну зорганізовану силу перед американським урядом і таким робом зможуть зробити чимало дечого корисного для української справи.

Українські націоналісти — сказав п. Пізнак — що йдуть шляхом безкомпромісової боротьби з ворогами й нині представляють бойову силу українського народу, мусять скріпити свої сили та збільшувати свої ряди в краю, в Америці й по цілому світі, де тільки є Українці. Вони мусять закликати український нарід до готовости на приняття недалекого часу остаточної з ворогами розправи та вести підготовку в цьому напрямку працю.

Та щоб ціль свою осягнути, сказав п. Пізнак, Українці мусять бути перш усього зорганізовані й сильні.

Наступним бесідником був проф. Іван Пігуляк. Він, як очевидець останніх наших визвольних змагань, представив, як то большевики в часі упадку української держави задурманили облудними кличами маси українського народу й завели його в кайдани червоної чеки. Тепер тих самих селян виморджують голодом, розстрілами та засланням на Соловки. Та це не першина, сказав він, бо Москва й Варшава, найбільші вороги України, від віків так робили й завсіди до порозуміння доходили на цьому, як нищити український нарід й його багату землю.

Щоб цьому покласти кінець, Українці мусять передовсім подбати про це, щоб викорінити із себе рабство, яке на протязі віків неволі вкорінилося в нашу душу, та відродити себе духово. Внаслідок цього рабства вороги сьогодня мають змогу паралізувати наше народнє життя на кожній його ділянці при помочі самих таки поневолених Українців, тих, що йдуть шляхом прислужництва ворогам. Тому одним із важливих наших обовязків є чистити український нарід із цього хрунівського сміття, яке становить бодай чи не найбільшу перешкоду у визвольних змаганнях українського народу.

Український нарід, щоб стати сильним і вільним, мусить виховати сильні й здорові характери.

На закінчення п. Пігуляк закликав зібраних зложити жертви на покриття коштів влаштування віча.

По промові п. Пігуляка п. Пізнак перечитав резолюції віча, які принято одноголосно й рішено вислати до президента Злучених Держав і до сенаторів Стовна, Вагнера й Ковплена.

По цьому п. Пізнак знову забрав слово, тим разом з завзовом до тут родженої української молоді, щоб ця всіми своїми силами, при помочі пропаганди та іншої праці, служила українській нації та помагала її визволитися.

При кінці віча голова місцевого Горож. Клюбу, добр. Л. Кіт, завізвав громадян, щоб вступали в ряди цієї організації, як також повідомив зібраних, що цьогорічна конвенция Укр. Амер. Демокр. Клюбів стейту Ню Йорк має відбутися в Сиракюз, Н. Й., та що з цієї нагоди місцевий Демокр. Клюб буде святкувати десятилітній ювилей існування.

Віче закінчено відспіванням національного гимну.

Г. Туркевич,
секретар віча

ПОДЯКА.

Я, нижче підписана, складаю сердечну подяку головним урядникам У. Н. Союза за скоре виплачення мені посмертного в сумі $1,000 по моїм чоловіку Михайлові Дуфлянові. Також дякую урядникам тов. Івана Хрестителя і бр. Івана Хрестителя, членам і знайомим, що взяли участь у похороні.

Анна Дуфлян, вдова,
Нюарк, Н. Дж.

ДВІ КАТАСТРОФИ В ПОЗНАНІ.

В Познані при вулиці Домбровського наїхав мотоцикль під проводом Казімєрського у повнім розгоні на трамвай. Казімєрський забитий; його співпасажир тяжко ранений. Другий випадок трапився на Ловічі. Літак, кермований пільотом Залєвським, упав з висоти 100 метрів внаслідок дефекту: пільот убитий.

ЗМІНА ХАРЧУВАННЯ.

(Подає д-р Джан Л. Райс, комісар здоровля міста Ню Йорку).

З приходом весняних місяців майже кожна людина змінює тяжку зимову одіж на легку. Одначе коли йде про зміну харчування, про те мало хто думає, щоб таксамо поступити і з шлунком. Кожному відомо, як добре почувається той, хто оставить тяжку зимову одіж та виходить без футра. Тесаме треба робити із шлунком, бо коли зима проминула, лекші харчі є пожадані.

Людський організм не вимагає настільки поживи весною та літом як підчас холодних місяців зимовою порою. Фактом є, що багато людей не можуть знести тяжких харчів з приходом теплішої температури. Листкові ярини та інша весняна зелень, якої подостатком тепер на ринках збуту, це найкращий харч, який кожна розсудна людина споживає. Ревінь, споживаний більшістю людей, є найсмачніший теперішньою порою. Але приходить нова капуста та редьква. Сира капуста це знаменитє джерело важних вітамін.

Молоко це здорова пожива як для дорослих так для дітей, а більшість дітей уживає його. Для дітей склянка молока з кожним харчем це добрий звичай. Молочні продукти, такі як масло та ріжного виробу сир, теж треба включати до харчування дорослих. Маслянка це здоровий напиток для тих, котрим смакує, а морожене це знаменитий дезерт.

Найважнішою для здорового харчування є свіжа яринова салата, яку порадно кожного дня споживати, добираючи ярини сезонові. Досить смачну салату можна зладити з салати, капусти, листкових ярин та іншої зеленини, з додатком помідорів, огірків, моркви, редьки, тощо.

Щонайменше раз на тиждень споживати рибу, що не тільки уріжноріднює харч, але теж дає організмові потрібний запас йодини. Це є найпростіший та найбезпечніший спосіб набування йодини.

Отже зачинайте ще сьогодня змінювати харчі на легкі, а переконаєтеся, як скоро ліпше почуєтеся.

ФЛІС.

ВМЕРЛИ ДВА 123-ЛІТНІ.

Дивним збігом обставин вмерли в один день в ріжних місцевостях Югославії два старці у 123-тім році. Один, Стоян Райачіч, працював до останньої хвилини свого життя, другий, Тана Кртіч, виконував на підставі ще турецького дозволу лікарську практику. Вік обох старців на підставі офіціяльних документів урядово стверджений.

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

РАЧЕСТЕР, Н. Й. Сестр. Рожд. Пресв. Богородиці, від. 36, повідомляє свої членниці, що місячні збори відбудуться в суботу, 15-го червня, в годині 7-мій ввечір, в гали де звичайно. Просимо члениці прибути на означений час. Довгуючі члениці взиваємо, щоб вирівняли свої довги, бо в противнім разі будуть суспендовані. Також пригадуємо двом членицям, котрі ще не виміняли своїх грамот, щоб принесли свої грамоти до виміни, бо це останній місяць, в якім можна вимінювати грамоти. — Олена Скробач, предс.; Анастасія Грицак, кас.; Марія Ходак, секр.

ЙОНГСТАВН, О. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 140, повідомляє всіх місцевих і позамісцевих членів, що піврічні збори відбудуться 16-го червня, в годині 1-шій пополудні, в домі У. Н. Помочи, 525 В. Райен Еве. Просимо всіх членів прибути, бо маємо кілька справ до полагодження, а довгуючих просимо вирівнати свої вкладки. Неприявний член підпадає карі згідно з ухвалою. — Стефан Роган, предс.; Михайло Когут, кас.; Василь Терлецький, секр.

ЛІНДЕН, Н. ДЖ. Тов. ім. Івана Франка, від. 306, подає до відома своїм членам, що звичайні збори відбудуться в суботу, 15-го червня, в годині 7:30 ввечір, в У. Н. Галі при Розел і Генрі вул. Обовязком є кождого члена явитись на цих зборах. Довгуючих членів напоминаємо, щоб по змозі сплачували свій довг, щоб ненаразитися на суспензу. — Теодор Фехуняк, предс.; Стефан Окревкий, кас.; Василь Моссора, секр.

ВАЙСТОВН, Н. Й. Тов. Просвіта, від. 129, повідомляє, що надзвичайні піврічні збори відбудуться в суботу, 15-го червня, в годині 8-мій ввечір, в домі тов. Йосифа Драгана, 1530 Крос Айленд Булевард. Просимо всіх членів прибути, бо є важні справи до полагодження. Неприявний член підлягає карі згідно зі статутом. — Іван Трач, предс.; Антін Кавка, кас.; М. Дзярський, секр.

ГАРТФОРД, КОНН. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 277, повідомляє всіх своїх членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 16-го червня, в годині 2-гій пополудні, в гали Укр. Гор. Клюбу. Просимо всіх членів прибути на ці збори, бо будуть важні справи до полагодження. Також пригадуємо тим пару членам, що ще не перейшли до нового роду обезпечення, бо реченець кінчиться цього місяця. — М. Курдина, предс.; С. Турко, кас.; П. Курко, секр.

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ. Тов. ім. Т. Шевченка, від. 73, подає до відома місцевих і позамісцевим членам, що піврічні збори відбудуться в суботу, 15-го червня, в годині 7-мій ввечір. Обовязком кождого члена є прибути на збори, бо маємо до рішення справу статута і справу спільної фотографії, котра малаб бути поміщена в пропамятній книзі У. Н. С. Довгуючі члени повинні вирівнати свій довг. Взиваємо тих членів, котрі ще не змінили грамот на новий рід обезпечення, щоби принесли старі грамоти на збори і виповнили аплікації на нові, бо реченець кінчиться цього місяця і котрий член не виміняє, то буде жалувати, як буде мусів платити більшу вкладку, а не буде мати тих користей, що члени в новім роді обезпечення. — Відділовий Уряд.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. Тов. Запорозька Січ, від. 342, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 16-го червня, в годині 2:30 пополудні, в гали церковній. Кождий член має явитись і заплатити свою вкладку. Пригадуємо довгуючим членам, щоб сповнили свою залеглу належитість, бо інакше будуть суспендовані. Пригадуємо ще один раз тим членам, котрі ще не виміняли своїх старих грамот до нового роду обезпечення. Реченець виміни грамот кінчиться 30. червня 1935 р., тому всі ті члени нехай принесуть свої грамоти на ці збори. — А. Скочипець, предс.; Й. Клебан, кас.; І. Маркович, секр.

САВТ ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. Відділ 312 повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться 15-го червня, в годин. 7-мій ввечір точно, в церковній гали. — П. Овсяний, предс.; К. Дорош, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. Тов. ім. М. Грушевського, від. 219, повідомляє всіх своїх членів, що піврічні збори відбудуться в суботу, 15-го червня, в годині 8-мій ввечір, в укр. прав. церкві, 179 Корт вул. Обовязком є кождого члена явитися на ці збори, бо маємо важні справи до полагодження. — М. Боднар, предс.; В. Ткач, кас.; Андрій Мудровський, фін. секр.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 142, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що піврічні збори відбудуться в суботу, 15-го червня, в годині 7:30 ввечір, в У. Н. Домі, 214 Фултон вул. Обовязком кождого члена є явитися на збори, бо маємо важні справи. Хто з членів ще не виміняв грамоти, то просимо принести стару грамоту на збори і виміняти, бо це останній місяць для виміни і щоб опісля не жалували та не нарікали, що не знали, що треба виміняти грамоту. — Я. Лещак, предс.; М. Мамчак, кас.; П. Остапчук, секр.

АРЕШТИ КОМУНІСТІВ НА БУКОВИНІ.

В університеті у Чернівцях викрили комуністичну змову, що була поширена на цілу Бесарабію та північну Буковину. Влада перевела масові арешти серед академічної молоді у Чернівцях і сконфіскувала велику скількість революційного матеріялу. Арештовані вели роботу теж у рядах організації МОПР-у (Комуністична Поміч Політичним Вязням).

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

UKRAINIANS OBSERVE MEMORIAL DAY.

The Ukrainian St. Peter and Paul Parish of Carnegie observed Memorial Day, with a parade to their cemetery at Hope's Hollow, where Holy Field masses were performed. The entire congregation of the church marched in their respective organizations in the parade.

The parade was a beautiful sight, lead by an officer of the Carnegie police and then the Stars and Strips of the United States. Next came the executive committee of the church and after them the Greentree Drum and Bugle Corps. After the band came the flags and banners of all the organizations of the church. Following these, the Holy Cross and church banners were carried and then marched the priest and his attendants. Next appeared a very colorful sight, the Ukrainian Ballet School of Carnegie, dressed in their native costumes, then the school children, all dressed in white. After the school children, marched the voluntary church choir. The mixed choir was a wonderful sight as it marched in three lines with the girls in white dresses and wearing the Ukrainian colors of blue and gold across their shoulders marching at the end and the boys wearing white trousers and dark coats also wearing their native colors in the same manner, marching in the center row. After them came the rest of the youth of the parish, and after them came the women organizations of the church. The St. Anna Sisterhood members all wore white dresses and white caps. Last came all the men organizations marching in a group but each wearing his own organization pin.

At the cemetery taps were sounded, and then Rev. Marian Kucher began Holy Mass for the dead parishers who lie in the cemetery of St. Peter and Paul. The church choir sang under the direction of Miss Anastazia Wengryn. After the gospel was read, there was the blessing of the new Parish Cemetery Cross. Then Rev. Father Kucher gave a sermon, the title of his talk was "Cross is the Sign of Love, and Warning Before Danger". After the sermon, Holly Mass was finished, by the temporary constructed altar.

After the Holy Mass there was a service "Panachyda," for the dead soldiers who gave their life for their Fatherland. This was performed under the new cross. The cross was beautifully decorated with flowers, flags and ribbons. Two black ribbons hung from the top arm with the words "For the Fallen Soldiers Who Gave Their Life for the Fatherland". Rev. Kucher a World War Lieutenant veteran performed this service with the deepest of feelings, and at times when he mentioned his comrades names who fell in the war he could not help but show his intermost thoughts with tears in his eyes.

The parade marched back in the same order to the church.

By celebrating Memorial Day, the Ukrainian people of Carnegie wish to show a spirit of loyalty, peace and discipline.

(Carnegie Union,
Carnegie, Pa.,
Thursday, June 6, 1935).

ТАРЗАН І ПРОЛЕВ. (44)

Як Аїд проявив зацікавлення справою, що обіцювала йому добуття ще одної жінки для його гарему, Атеві підчеркував сильно ці вигляди. „Але як шеік захоче, то ви нічого не дістанете, бо він возьме обі жінки. І, як ви знаєте також, він забере собі повну четвертину всіх діямантів, які ми знайдемо. Якби шейка не було, то нам припало би до поділу більше добра".

Атеві говорив хитро далі: „Ні, Аїде, нам не буде добре вестися, хіба що"... „Хіба що?" „Хіба що якийсь випадок трапиться шеікови!" „Випадки трапляються шеікам зовсім так, як вони трапляються іншим людям", — Аїд сказав фільософічно. І вдоволені тим, що їх заговір уже почався, вони пішли спати.

Тимчасом Ронда Тері лежала на землі й наслухувала. Вона чула кождий найменший голос та приглядалася самотній постаті сторожа, що прикучнув недалеко від них коло вогню. Вона нахилилася й шепнула до Наомі: „Як я встану, ти йди за мною. То все: але не роби ніякого шелесту!"

„Що ти думаєш робити? Ми не можемо йти там у пущу, між льви! І як Араби нас зловлять на спробі втікати, вони нас убють!" „Мовчи й роби, як я кажу!" — Ронда сказала гостро, але тихцем. „Ходи! Скоро!"